

aanpak
**hegeleidings
ethiek**

Verslag workshop
Aanpak Begeleidingsethiek
Room for Care/ Immersive room
Landstede MBO

Voorwoord

De toenemende digitalisering brengt ingrijpende veranderingen met zich mee, in allerlei sectoren. Nieuwe mogelijkheden voor communicatie, monitoring en analyse roepen vragen op. Wat is de positie van de mens in deze omgeving, hoe staat het met data, met privacy, wat doen algoritmes en wat willen gebruikers eigenlijk? Begeleidingsethiek is ethiek die zich specifiek met dit soort vragen bezighoudt. Hij is gebaseerd op techniekfilosofie, die uitgaat van eeuwenoude verwevenheid tussen mens en technologie.

De Aanpak Begeleidingsethiek is een concrete aanpak waarin betrokkenen met elkaar in dialoog gaan over de effecten van de nieuwe technologie én de waarden die daarbij in het geding komen. Dat zijn vaak waarden gelieerd aan autonomie van de gebruiker, efficiëntie van het proces, transparantie van het algoritme, privacy, et cetera.

Tijdens de sessie komen verschillende stakeholders als gebruikers, ontwikkelaars, beleidsvormers en beslissers met elkaar in gesprek. Na de dialoog hebben de deelnemers ethische handelingsopties gegenereerd, waarvan verschillende vaak direct opgepakt kunnen worden. Er is gezamenlijk gekeken welke waarden we in het digitale domein belangrijk vinden en hoe we die willen verankeren en borgen in digitale processen en handelingen. Dit alles om ook bij verdere digitalisering op het vertrouwen van de samenleving en de participanten kunnen blijven rekenen. Dit is niet in één stap te realiseren het is een continu proces waarin deze workshop een schakel is.

Workshop aanpak begeleidingsethiek

Initiatiefnemers: Marian Soepenbergh, Landstede MBO

Moderatoren: Aldert de Jongste, ECP en Evelien Lammers, Landstede Groei opleidingen.

Op donderdag 11 april 2024 organiseerde Landstede MBO op initiatief van Marian Soepenbergh Landstede MBO een sessie begeleidingsethiek over de casus 'Inzet Immersive Room binnen het MBO onderwijs'. Deze workshop maakt deel uit van de reeks "Waardegedreven dialogen" een initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Aan de workshop namen 10 deelnemers (zie bijlage voor specificatie) deel onder leiding van Aldert de Jongste (ECP) en Evelien Lammers (Landstede Groei opleidingen).

De doelstelling is tweeledig:

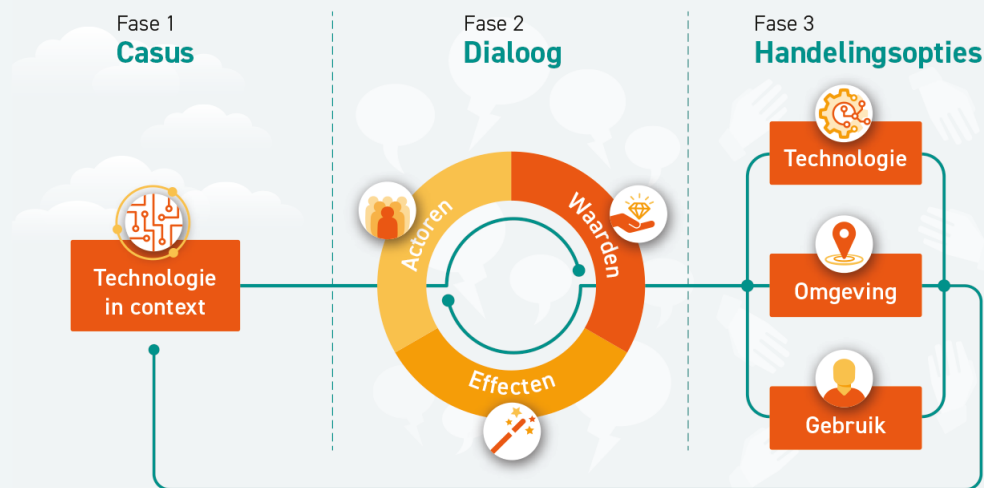
- ▷ Leren tijdens de workshop
- Welke effecten, waarden en actoren worden genoemd
- Welke handelingsopties zijn er om de toepassing te verbeteren
- ▷ Leren over de Aanpak Begeleidingsethiek
- Hoe kan de organisatie deze methodiek gebruiken rondom ethische kwesties en technologie-implementaties

Het verslag bevat de volgende elementen:

- ▷ Toelichting op de Aanpak Begeleidingsethiek
- ▷ Weerslag van de workshop

Aanpak begeleidingsethiek

De aanpak bevat de volgende fasen:

Fase 0 Introductie

Introductie over de doelstelling en een toelichting op het model en het gedachtengoed

Fase 1 Toelichting

Hoe ziet de technologie eruit en in welke context wordt deze toegepast

Fase 2 Dialoog

- ▷ Een korte ronde waarin de deelnemers aan de workshop de betrokken actoren benoemen
- ▷ Brainwrite waar deelnemers mogelijke effecten benoemen en bespreken
- ▷ Benoemen van waarden die een rol spelen bij die effecten

Fase 3 Handelingsopties

In subgroepjes gaan de deelnemers op zoek naar handelingsopties vanuit de technologie, de omgeving en het individu.

Fase 1

Technologie en context

Uitleg over de immersive room.

Landstede MBO locatie Dokterspad (Zwolle) beschikt sinds enkele jaren over het Innovatief Trainingscentrum (ITC) voor alle zorg- en welzijnsopleidingen van Landstede MBO. Binnen het ITC wordt o.a. simulatieonderwijs vormgegeven en gestimuleerd op verschillende manieren, waaronder middels de *Immersive Room*. De *Immersive Room* is een interactieve ruimte waarin er op verschillende manieren getraind en geoefend kan worden door studenten. De ruimte zelf is een lokaal met op drie van de vier wanden een van plafond tot vloer projectiemogelijkheid, op de vierde wand hangt een monitor waar eventueel aanvullend een teamsverbinding opgezet kan worden. De drie projectiewanden zijn met behulp van sensoren interactief te maken. Het geheel is aangestuurd met een in de ruimte aanwezige tablet.

Er zijn verschillende soorten content mogelijk, er kunnen bijvoorbeeld 3d opnames van bestaande instellingen gemaakt en geprojecteerd worden. Studenten kunnen hierdoor ondergedompeld worden in een auditieve en visuele interactieve ervaring met levensechte omstandigheden. Studenten kunnen daar leren op hun eigen tempo, zonder de stress of druk van de 'echte' ervaring. Docenten kunnen laagdrempelig eigen content maken en worden hierbij actief ondersteund.

Verdere uitleg over de inzet

Onderzoekswerkplaats *Room-for-Care*

In onze onderzoekswerkplaats, genaamd Room-for-Care, gaan we ons richten op het onderzoeken en implementeren van de Immersive Room om de aansluiting en de benutting hiervan binnen het huidige onderwijsprogramma te ontwikkelen. In de naam van onze onderzoekswerkplaats Room-for-Care komen verschillende concepten bij elkaar:

(1) het gaat om de fysieke ruimte, namelijk de Immersive Room (2) binnen de Zorg- en Welzijnsopleidingen (Care), tevens is de onderzoekswerkplaats een plek waarin (3) docenten de mentale ruimte (Room) kunnen creëren en benutten om onderzoekend aan de slag te gaan, (4) met aandacht voor het leren van en met elkaar (Care). Binnen de onderzoekswerkplaats werken we met een onderbouwde en cyclische aanpak, geïnspireerd op elementen van innoverend werken (Lambriex e.a., 2020) en work-based-research (Costley e.a., 2010). Onze aanpak is gericht op collectief onderzoeken en

leren binnen een multidisciplinaire groep.

De volgende onderzoeksvraag staat centraal: *Hoe kan de Immersive Room optimaal benut worden bij het opleiden van studenten binnen de Zorg- en Welzijnsopleidingen van Landstede MBO en wat betekent dit voor het handelen en professionalisering van de onderwijsprofessionals?*

Hieruit voortvloeiend komt de casus voor de sessie:

Hoe kunnen we de immersive room inzetten binnen het onderwijs van de zorg- en welzijnsopleidingen van Landstede MBO?

Fase 2

Dialogo

In deze tweede fase gaan de deelnemers in gesprek over wie er betrokken zijn bij de inzet en het gebruik van de immersive room. Ook buigen zij zich over de positieve en negatieve effecten van deze inzet, en benoemen zij belangrijke waarden waar rekening mee gehouden moet worden bij de inzet van een dergelijke toepassing.

Actoren:

Bij de actoren is de vraag wie er betrokken is of geraakt wordt door de case. De deelnemers aan tafel vertegenwoordigen al een deel van die actoren. Ze noemen de volgende betrokkenen:

- Beheerder soft ware
- Studenten
- ITC van school
- Mensen die opnames maken/ ontwikkelen van content
- Docenten
- Beheerder ruimte
- Communicatie en Marketing
- Onderwijskundigen
- Leverancier
- Inkoop / financiën
- Conciërges

De vraag aan de deelnemers was om in het vervolg van de sessie ook te proberen vanuit deze perspectieven hun inbreng te geven.

Effecten:

De vraag is hier welke positieve en negatieve effecten de invoering en het gebruik van de immersive room hebben.

Positieve effecten

- Levensecht leren/ belevingsgericht leren voor studenten
- studenten in staat stellen om naar in ingewikkelde situaties te kunnen kijken
- stimuleert reflectief vermogen
- direct inspelen op wat de student leert/ ervarend leren/ directe consequenties
- interactie met IR geeft positieve ervaring leren
- studenten komen in aanraking met nieuwe technologie
- het is gewoon leuk
- realistisch leren
- juist deze kwetsbaarheid zou meer besproken kunnen worden
- door observeren en afstand te kunnen nemen leren ze 'helikopter viewen'
- samenwerking tussen werkvloer en onderwijs
- betere voorbereiding studenten, vermindert werkdruk werkbegeleider
- betere voorbereiding studenten, beter voor zorgvragers
- betere voor bereiding soft skills
- bevorderen van de kanselijkheid/ de wereld wordt toegankelijk voor iedereen
- lastige situaties kunnen worden geoefend/ uitgespeeld
- middel om werkveld en onderwijs te verbinden
- bied meer mogelijkheden binnen het onderwijs/ maatwerk onderwijs
- multidisciplinaire situaties aanbieden

Negatieve effecten

- student durft niet naar binnen
- pedagogisch didactisch handelen van de docent gaat veranderen, wordt moeilijk gevonden; kostenstijgend
- is het wel toegankelijk voor iedere student? Is het een generiek instrument
- grote tijdsinvestering voordat je gebruik kan maken van dit instrument door de docent
- Helder krijgen van het doel van het instrument door de docent
- docenten moeten veranderen qua houding, kennis en vaardigheden
- bewaken echte wereld en simulatieonderwijs/ het is geen spel... je kan niet zomaar wat doen
- pubers kunnen zich heel kwetsbaar voelen in de IR
- alert zijn /bewaken/ meebewegen in de zorg/ de content voortdurend aanpassen aan de veranderingen in de zorg
- studenten worden getriggerd op epilepsie/ psychose/ intense beleving
- waken voor het panacee effect/ het gaat niet alles oplossen. Het is niet vervangend voor de praktijk
- hoe passen we dit in het curriculum/ het is te klein/ te weinig
- klassen te groot voor deze ruimte
- kost geld/ is duur; onderhoud updaten
- bijzonder onderhoud en beheer

Waarden:

De relevante waarden zijn door de facilitators geïnventariseerd terwijl de deelnemers bezig waren met het benoemen van effecten. Achter veel effecten gaan waarden schuil. Die lijst is gedeeld met de deelnemers en door hen besproken en aangevuld. Dat leverde de volgende lijst met waarden op:

Waarden	
veiligheid	efficiëntie
geborgenheid	bewustzijn
deskundigheid	Vertrouwen
traditioneel	respect
Innovatie	openheid
inspiratie	rationaliteit
plezier	flexibiliteit
welzijn	verbinding
zelfvertrouwen	Kwaliteit van onderwijs
bekwaamheid	reflecteren
helicopterview	autonomie
samenwerking	gelijkheid
actueel	Veelzijdigheid/ uitdaging
eerlijkheid	rechtvaardigheid
toegankelijkheid	Kwaliteit van zorg

Fase 3

Handelingsopties

In het proces van het opstellen van de handelingsopties zijn de waarden uit de vorige fase meegenomen. De deelnemers kregen een uitleg over de verschillende categorieën binnen de handelingsopties. Het kan bijvoorbeeld gaan over het ontwerp van de technologie, het aanpassen van de omgeving waarbinnen de toepassing functioneert en het gedrag van mensen. De deelnemers worden in drie werkgroepen verdeeld en gaan ieder aan de slag met een van deze drie gespreksonderwerpen. Dat leidt tot handelingsopties per categorie.

Technologie:

Vertrouwen

- *Techniek moet ondersteunend zijn aan het lesprogramma*
- *Borg de continuïteit van de Immersive room, de uptime moet goed zijn*
- *Zorg voor goede back-ups van de content*
- *Maak een noodknop zodat mensen bij overprikkeling kunnen uitstappen*
- *Houd de ruimte en de wanden goed schoon*
- *Maak goed zichtbaar of Teams opneemt of niet en of camera aan staat of niet*
- *Leg goed vast wie de eigenaar is van de ruimte en maak een vast aanspreekpunt voor issues*
- *Docent goed opleiden, eventueel minimale eisen formuleren*
- *Maak een instructiekaart, infographic*
- *Maak voor iedereen duidelijk waar informatie te halen is over het gebruik*

Inclusiviteit - verbinding

- *Zorg voor voldoende gevarieerde content*
 - *ook voor andere disciplines en toepassingen*
- *Waar mogelijk wellicht ook ten behoeve van maatschappelijke doeleinden, bijv. museumbezoek*
- *Laat andere opleidingen en de staf ook de Immersive room ervaren*
 - *hiervoor is maatwerk content nodig*
- *Laat studenten ook zelf content maken*
- *Geef buurtbewoners buiten de instelling ook de gelegenheid de IM room te ervaren*

- Maak een prioriteringsbeleid zodat een afweging gemaakt kan worden wie wanneer gebruik kan maken, bijv. studenten hogere prio dan externen
- Kijk kritisch naar de effectiviteit van de inzet in relatie tot het curriculum

Omgeving:

Meegenomen waarden:

Bekwaamheid

Eerlijkheid

Vertrouwen

Verbinding

Vertrouwen/ verbinding

- Student en docenten krijgen een introductie over de ruimte en het gebruik van de ruimte d.m.v. een spel/ quiz/ stellingen zodat bekend wordt wat er van haar wordt verwacht in en met de immersive room.
- De ruimte om de I.R inrichten als opvangruimte, voor als het 'teveel' wordt voor studenten
- Een achterwacht inzetten bij gebruik van de I.R. voor opvang en eventuele calamiteiten

Verbinding

- Behoeften van docenten en studenten onderzoeken zodat we er als onderzoekswerkplaats in de ontwikkeling van producten bij kunnen aansluiten.
- Vragen werkveld ophalen en verwerken in de content

Bekwaamheid

- Docenten training aanbieden zodat zij vertrouwen krijgen in het gebruik van de IR.
- Regels en gedrag in en om de I.R. met elkaar afspreken en communiceren
- Beheer;
 - maakt rooster
 - Teams in de ruimte
 - Agenda waarin je de les kan plannen

Mens:

Bekwaamheid

- Scholing docent
- Expertise docent;
 - Signaleren knelpunten, Alternatieven aan dragen, Flexibele inzet van de content en de ruimte, let daarbij op inclusiviteit.
- Kennis moet voldoende op peil zijn/ worden gebracht over het gebruik van de ruimte
- Aanbod differentiëren in soort docent;
 - De snelle adapter en de trage gebruikers
- Goede debriefing (onderzoekswerkplaats)
- Goede voorbereiding van de student

Eerlijkheid/ Vertrouwen

- Ruimte voor experimenteren
- Enthousiasmeren
- Tijd
- Reserveren van de ruimte

Verbinding

- Verbinding met het werkveld
- Tijdig op het rooster zichtbaar zijn voor studenten en docent

Terugblik en afronding

Aan het einde van de workshop wordt teruggekeken en besproken wat de Aanpak Begeleidingsethiek concreet heeft opgeleverd. De deelnemers geven aan dat het veel nieuwe inzichten oplevert en dat er in korte tijd veel wordt gerealiseerd. Daarnaast wordt de brede groep van deelnemers als meerwaarde ervaren. De combinatie van een duidelijke casus, enthousiaste deelnemers, en een aanpak die zorgt voor duidelijke uitkomsten in een korte tijd was dus een succes.

De deelnemers

1. Leonie Lambrechtse	Onderwijskundige
2. Carolina Bleumer	Teamleider I.O Verpleegkunde
3. Bernice Boxman	docent
4. Marian Soepenber	Projectleider
5. Fleur Jonkers	Verpleegkundige 't Zandt
6. Melanie Schokker	Docent
7. Bert Lammers	ICT
8. Sam van der wiel	Game designer
9. Enna Smink	Teamleider Team VZ
10. Simone van der Velde	MBO digitaal

Moderatoren:

Aldert de Jongste (ECP), Evelien Lammers (Landstede Groei opleidingen)

Verslag workshop
Aanpak Begeleidingsethiek
**Room for Care/
immersive room**

Meer informatie over de Aanpak Begeleidingsethiek,
waaronder dit verslag, vindt u op
www.begeleidingsethiek.nl